

Rajavartiolaitoksen esikunta
Raja- ja meriosasto

24.04.2026

Sosiaali- ja terveysministeriö

lausuntopyyntö VN/25987/2023

Rajavartiolaitoksen lausunto Sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta Tartuntatautilaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Rajavartiolaitokselta lausuntoa luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle tartuntatautilaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Rajavartiolaitos lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Rajavartiolaitoksen käsityksen mukaan tartuntatautilain uudistus parantaa tartuntatautilanteiden hallintaa ja kansallista toimintakykyä lisäämällä paikallista päätösvaltaa ja selventämällä yhteistoimintaa eri viranomaistoimijoiden välillä. Rajavartiolaitos esittää kuitenkin seuraavaa tarkentamista:

10.1§

Esitetyssä uudessa tartuntatautilain 10 §:ssä säädettäisiin tartuntatautien torjunnasta muissa valtion viranomaisissa. Säännöksen 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos vastaa tartuntatautien torjuntatyöstä osana järjestämistänsä kuuluvaa terveydenhuoltoa siten, että toiminta täyttää tässä laissa asetetut velvoitteet.

Säännöksen perusteluissa todetaan seuraavaa:

Puolustusvoimilla on terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain mukaan vastuu terveydenhuollon järjestämisestä myös Rajavartiolaitoksessa olevien varusmiesten ja asepalvelustaan suorittavien naisten terveydenhuollosta. Rajavartiolaitoksella olisi kuitenkin perusteltua osaltaan olla vastuu tartuntatautien torjuntatyöstä Rajavartiolaitoksessa yleisesti ja osaltaan myös varusmiespalvelusta tai naisten asepalvelusta suorittavien henkilöiden kohdalla näiden toimessa Rajavartiolaitoksessa. Toiminnan tulisi kaikissa tilanteissa kuitenkin täyttää tartuntatautilaissa tartuntatautien torjuntatyölle säädetyt edellytykset.

Perusteluissa ja momentin sanamuodoissa on ristiriitaa, kun momentin sanamuodossa Rajavartiolaitoksen velvollisuus on rajattu tilanteisiin, joissa se on **järjestämismvastuussa**, vaikka perusteluissa puhutaan jonkinlaisesta yleisestä Rajavartiolaitoksen vastuusta. Siten Rajavartiolaitokselle jää epäselväksi se, mitä velvollisuuksia 1 momentti tulisi asettamaan Rajavartiolaitokselle.

10.2 ja 10.3 §

10 §:n 2 momentin mukaan Rajavartiolaitoksella on oltava virkasuhteinen tartuntatautien torjuntatyötä yhteensovittava tartuntataudeista vastaava lääkäri. Lisäksi Rajavartiolaitoksella tulee olla toimintaansa nähden riittävä määrä muita virkasuhteessa olevia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä. Saman pykälän 3 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä terveydenhuoltonsa piiriin kuuluville henkilöille tässä laissa hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tehtäviksi säädettyä henkilöä koskevat viranomaispäätökset silloin, kun henkilö ei ole lomalla tai hoidettavana muussa terveydenhuollon toiminta- tai palveluyksikössä.

Säännöksen perusteluissa todetaan seuraavaa:

Tartuntatautien torjunnan näkökulmasta Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Vankiterveydenhuollon yksiköiden ja valtion mielisairaaloitten kaltaiset erityisyksiköt muodostavat poikkeuksellisen riskialttiin toimintaympäristön. Näissä yksiköissä toimitaan usein suljetuissa ja tiiviissä yhteisöissä, joissa tartuntataudit voivat levitä nopeasti. Tämän vuoksi on perusteltua, että kuhunkin yksikköön nimetään oma tartuntataudeista vastaava lääkäri, jolla on asiantuntemus, toimivalta ja vastuu tartuntatautien ehkäisystä ja hallinnasta yksikön sisällä. Oman tartuntatautilääkärin läsnäolo mahdollistaa nopean ja tehokkaan reagoinnin tartuntatautitilanteisiin ilman hallinnollista viivettä. Tartuntatautilain mukaiset päätökset, kuten karanteeniin tai eristykseen määrääminen, edellyttävät lääketieteellistä harkintaa ja viranomaispäätöksiä, jotka voidaan tehdä viiveettä, kun asiantuntija on osa yksikön omaa organisaatiota.

Rajavartiolaitos pitää erikoisena sitä, että se rinnastetaan järjestämismvastuussa oleviin valtion viranomaisiin, vaikka Rajavartiolaitos ei lähtökohtaisesti ole järjestämismvastuussa kenenkään terveydenhuollosta. Säännöksessä ja sen perusteluissa olisi tarpeen tarkemmin avata sitä, mikä rooli Rajavartiolaitoksen tartuntataudeista vastaavilla lääkäreillä on tarkoitus olla, ottaen huomioon Puolustusvoimien järjestämismvastuun terveydenhuollosta puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) 3 §:n.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan säännöksen tulkinnanvaraisuutta lisää se, että säännöksessä viitataan tältä osin tartuntatautilääkärin *terveydenhuollon*

piirissä oleviin henkilöihin. Säännöksen nykymuodon perusteella Rajavartiolaitokselle jää ensinnäkin epäselväksi se, katsotaanko Rajavartiolaitoksessa palvelevan varusmiehen kuuluvan Puolustusvoimien tartuntatautilääkärin terveydenhuollon ja samalla siis toimivallan piiriin vai ei. Toiseksi epäselvää on se, onko säännöksen tarkoituksena säätää Rajavartiolaitoksen tartuntatautilääkärille toimivaltaa tehdä tartuntatautilain mukaisia päätöksiä Rajavartiolaitoksessa palvelevaa henkilöä koskien tilanteessa, jossa Rajavartiolaitos ei ole suhteessa kyseiseen henkilöön kuitenkaan järjestämisvastuussa, kuten Rajavartiolaitoksessa palvelemaan varusmieheen. Säännös kaipaisi tältä osin selkeyttämistä niin sanamuotonsa kuin perustelujensa puolesta. Tältä osin säännöksessä tai sen esitöissä olisi syytä käsitellä myös tilannetta, jossa Rajavartiolaitoksen oma virkasuhteinen tartuntatautilääkäri on estynyt tekemään tartuntatautilain mukaisia toimia ja päätöksiä, esimerkiksi sairastumisen tai muun poissaolon vuoksi.

Tarkoituksenmukaisinta olisi Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan se, että niin Puolustusvoimien kuin Rajavartiolaitoksen tartuntatautilääkäri voisi tehdä Rajavartiolaitoksessa palvelevia varusmiehiä ja kadetteja koskevia tartuntatautilain mukaisia päätöksiä Puolustusvoimien ollessa viimesijaisessa vastuussa kokonaisuudesta järjestämisvastuunsa mukaisesti.

Rajavartiolaitos kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen perustelut antavat ymmärtää, että jokaiseen Rajavartiolaitoksen yksikköön tulisi nimetä oma tartuntataudeista vastaava lääkäri. Tältä osin säännöksen sanamuoto ja perustelut eivät vastaa täysin toisiaan, sillä 2 momentin sanamuodossa puhutaan vain toimintaan nähden riittävästä määrästä lääkäreitä.

Rajavartiolaitos ei näe tarkoituksenmukaiseksi säätää sille velvollisuutta nimetä tartuntatautilääkäreitä. Rajavartiolaitoksen varusmiesyksiköiden tartuntatautiin torjunta on perusteltua järjestää järjestämisvastuussa olevan Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen välillä tarkemmin sovittavalla tavalla niin, että tartuntatautilääkäri voi olla joko Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen palveluksessa.

Lakiehdotus ei suoranaisesti ota selkeää kantaa, voiko Rajavartiolaitoksen ostopalvelulääkäri, joka ei ole virkasuhteessa, tehdä poikkeuksellisessa tai kiireellisessä tilanteessa tartuntatautilain mukaisia toimia ja päätöksiä vai pitääkö näissäkään tilanteissa päätöksiä tekevän olla aina virkasuhteinen lääkäri.

52§

Lakiin esitetään sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluntuottajalla tai sille palveluja tarjoavalla taholla velvoitetta varmistaa, että tartuntatautiin vakaville seuraamuksille alttiiden sosiaali- tai terveydenhuollon asiakkaiden tai potilaiden lähikontaktissa tapahtuvissa tehtävissä toimivalla henkilöllä on rokotteen tai sairastetun taudin antama suoja tuhkarokkoa, vesirokkoa ja hinkuyskää vastaan. Palveluja tarjoavan tahon tulee lisäksi tarjota 1 momentissa tarkoi-

tetuissa tehtävissä toimiville työntekijöilleen influenssarokotteita sekä muita rokotteita sellaisia tartuntatauteja vastaan, joiden voidaan taudin leviämismekanismiin ja taudinaiheuttamiskyvyn perusteella arvioida aiheuttava. Tämä saattaa tarkoittaa, että Rajavartiolaitoksen ensivaste- ja ensihoitotoimintaan osallistuvat rajavartiomiehet ja meripelastushelikopterissa toimivat ensihoitajat ja pintapelastajat olisi rokotettava näitä tauteja vastaan. Tällä on kustannusvaikutuksia työterveyshuollon kautta rokotusstatuksen tarkistamiseksi ja rokotusten järjestämiseksi.

61§

Esitys kollektiivisesta karanteenipäätöksestä on Rajavartiolaitoksen kannalta kannatettava. Toimenpiteellä saadaan nopea taudin leviämistä rajoittava vaikutus olosuhteissa, joissa varusmiehet toimivat, kuten useamman henkilön samanaikainen altistuminen samassa tilassa.

105§

Rajavartiolaitoksen puolesta on kannatettavaa esitykseen kirjattu kohta: Jos Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos toteaa, että yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi tai altistuneiden ja tartunnansaaneiden jäljittämiseksi tai hoitamiseksi on välttämätöntä, on hyvinvointialueen viranomaisten annettava pyynnöstä virka-apua alueellaan sijaitseviin Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen toimintayksiköihin.

Yhteyshenkilönä asiassa toimii Rajavartiolaitoksen ylilääkäri Tomi Wuorimaa (tomi.wuorimaa@raja.fi).

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Tom Hanén

Raja- ja meriosaston osastopäällikkö
Prikaatikenraali

Mika Rytönen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 24.04.2026 klo 09:38. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

TIEDOKSI

SM / HKO
RVLE / Oikeudellinen osasto
RVLE / Henkilöstöosasto